

PABLO NERUDA

Pablo Neruda se je rodil 12. julija 1904 v mestecu Parral na jugu Čila z imenom Neftalí Ricardo Reyes Basoalto. Po študiju francistike se je zgodaj zaposlil v čilski diplomatski službi, ki ga je najprej peljala v Azijo (Cejlon, Java, Indija, Singapur), pozneje v Španijo, Francijo in države Latinske Amerike. Doma je zaslovel zelo zgodaj s knjigo pesmi *Dvajset ljubezenskih pesmi in pesem obupa*, v tridesetih letih pa tudi v Evropi. Njegova sprva intimistično intonirana poezija je v neposrednem angažiranem dialogu z zgodovinsko in politično resničnostjo. Takšna je zbirka *Španija v mojem srcu*, nastala ob grozotah španske državljanske vojne, v kateri je Neruda izgubil med drugimi tudi enega najtesnejših duhovnih prijateljev, Federica Garcíu Lorco, predvsem pa *Veliki spev*, imponantna pesnitev o elementarnih filozofskih, zgodovinskih in družbenih vprašanjih Latinske Amerike. Neruda, ki je bil po prepričanju socialist, je leta 1945 vstopil v komunistično stranko Čila. 1948. ga je konzervativna oblast pregnala, pesnik je pobegnil v Evropo. Šest let pozneje, ob vrnitvi v domovino, pa so ga slavili kot narodnega heroja. V tem času se je Neruda tudi oddaljil od stalinističnega režima, ki mu je bil v prvih povojnih letih zelo blizu, vendar je ostal vseskozi predan socialni ideji. Leta 1969 je nastopil kot predsedniški kandidat, vendar je pozneje kandidaturu umaknil v prid Salvadora Allendeja, v katerem je videl velikega preroditelja čilske družbe. Neruda je zapustil imponanten pesniški opus, ki obsega več kot dvajset samostojnih, večinoma precej obsežnih pesniških zbirk. Leta 1971 je prejel Nobelovo nagrado za književnost. Pričujoče pesmi so iz izbora Nerudove poezije, ki bo letos izšel v zbirki *Klasiki lirike* pri založbi Mladinska knjiga.

Pablo Neruda

Vdovčev tango

O Zlobnica, zdaj si že morala najti pismo, zdaj si že zajokala od besa
in onečastila spomin na mojo mater,
ji rekla gnila psica in mati pasja,
zdaj si že popila, sama, osamljena, večerni čaj,
s pogledom, uprtim v moje stare čevlje, ki bodo ostali za vedno prazni,
ne boš si več mogla priklicati v spomin mojih bolečin, mojih polnočnih sanj, mojih jedi,

ne da bi me ob tem na ves glas preklela, kot da bi bil še vedno tam,
kot da bi se še vedno pritoževal nad tropi, nad *coolies corringhis*¹,
nad strupenimi mrzlicami, ki so mi zadale toliko muk,
in nad groznimi Angleži, ki jih še zmeraj sovražim.

Zlobnica, v resnici pa, kako velika je noč, kako sama je zemlja!
Vrnil sem se v samotne spalnice,
k hladnim večerjam po restavracijah, in kot nekoč
odvržem hlače in srajce kar na tla,
v moji sobi ni obešalnikov in nikogaršnje podobe ne visijo po stenah.
Koliko od senc, ki prebivajo v moji duši, bi dal, da bi te dobil spet nazaj,
in kot grožnje se mi zdijo imena mesecev,
in beseda zima kot zvok otožnega bobna.

Pod kokosovo palmo boš pozneje našla pokopan
nož, ki sem ga tam skrnil iz strahu, da me boš ubila,
in sedaj si nenadoma želim čutiti njegov vonj po kuhinjskem jeklu,
ki je bil vaju težje tvoje roke in leska tvojih nog:
pod vlažno prstjo, med gluhimi koreninami,
bo, revež, med vsemi človeškimi jeziki poznal le tvoje ime,
in zbita zemlja ne razume tvojega imena,
narejenega iz nedoumljivih božjih snovi.

Zato me boli misel na jasni dan tvojih nog,
zleknjenih kot zajezena, težka sončna voda,
in na lastovico, ki, speča med letom, živi v tvojih očeh,
in na podivjanega psa, ki mu ponujaš zavetja v tvojem srcu,
zato tudi vidim vse smrti, ki so med nama od tega trenutka,
in vdihujem pepel in uničenje v zraku,
ta silovit morski veter bi dal za tvoje naglo dihanje,
velik, samotni prostor, ki me za vedno obdaja.

Ta silovit morski veter bi dal, da bi slišal
tvoje naglo dihanje v dolgih nočeh brez primesi pozabe,
ko postaja eno z vzdušjem kot bič s kožo konja.
In da bi slišal kako, v mraku, uriniraš na drugem koncu hiše,
kot da bi curljal tanek, potresavajoč, srebrnkast, trmast med,
kolikokrat bi želel izročiti zbor senc, ki jih imam,
in žvenket nekoristnih mečev, ki ga je slišati v moji duši,
in golobico iz krvi, ki biva sama v mojem čelu,

¹ V 18. in 19. stoletju so s *coolies corringhis* Angleži označevali azijske služabnike in delavce najnižjih razredov (op. prev.).

kličoč reči, ki so izginile, bitja, ki so izginila,
snovi, ki so čudno neločljive in izgubljene.

Walking around

Pripeti se, da se naveličam biti človek.
Pripeti se, da vstopim h krojaču ali v kino
uvel, odljuden, kot labod iz bele klobučevine,
da krmarim po izvirski vodi in pepelu.

Ob vonju brivnic zajočem na glas.
Želim si le počitka kamnov ali volne,
Želim si le, da mi ne bi bilo treba gledati ne štacun, ne vrtov,
ne tržnega blaga, ne očal, ne dvigal.

Pripeti se, da se naveličam mojih nog in mojih nohtov
in mojih las in moje sence.
Pripeti se, da se naveličam biti človek.

Čprav, izvrstno bi bilo
prestrašiti notarja z odrezano lilijo,
ali pokončati nuno z udarcem ušesa.
Bilo bi krasno
pohajkovati po ulicah z zelenim nožem
in vpiti, dokler ne umrem od mraza.

Nočem več biti korenina v meglah,
oklevajoč, iztegnjen, drgetajoč od sna,
na poti navzdol, v vlažno črevesje zemlje,
ki dan za dnem vpija, razmišlja in jé.

Nočem več biti deležen tolike nesreče.
Nočem biti nadaljevanje korenine in groba,
samotnega podzemlja, kleti polne mrličev,
ves prezebel, umirajoč od žalosti.

Zato se ponedeljek vname kot petrolej,
ko me zagleda prispeti z zaporniškimi izrazom na licu,
in tuli kot ranjena guma v svojem minevanju,
in stopa z vročičnimi koraki krvi skozi noč.

In me potiska v zakotja, v hiše polne vlage,
v bolnice, kjer kosti odhajajo skozi okna,
v prodajalne čevljev, ki smrdijo po kisu,
v ulice, srhljive kot razpoke.

Tam so ptice barve žvepla in grozna drobovja,
obešena na vrata hiš, ki jih sovražim,
zobne proteze, pozabljene v kavniku,
ogledala,
ki bi morala zajokati od preplašenosti in sramu,
vsepovsod dežniki, in strupi, in popki.

Stopam z mirom, z očmi, s čevlji,
z besom, s pozabo,
grem, mimo uradov in trgovin z ortopedskimi pripomočki,
in mimo dvorišč, kjer na žicah visi perilo:
spodnjice, brisače in srajce, ki jočejo
počasne umazane solze.

Ni pozabe

(sonata)

Če me povprašate, kod sem hodil,
vam bom moral reči "Se zgodi".
Moram govoriti o kamnih, ki temnijo tla,
o reki, ki se uničuje z lastnim tokom:
ničesar ne poznam, le reči, ki jih izgubljajo ptice,
morje, ki sem ga pustil za sabo, ali mojo objokano sestro.

Čemu toliko pokrajin, čemu se spaja
z dnevom dan? Čemu se črna noč
nabira v ustih? Čemu mrtvi?

Če me povprašate, od kod prihajam, bom moral govoriti s polomljenimi rečmi,
s preveč trpkim jedilnim priborom,
z zvermi, ki se pretvarjajo v mrhovino,
in z mojim užaloščenim srcem.

Niso spomini, ki bi se mi prikradli v misli,
ni rumenkasta golobica, ki spi v pozabi,
so obrazi, polni solz,
prsti, potisnjeni v goltanec,
in kar ostane od odpadlih listov:

mrak pravkar minulega dne,
dne, ki se je hranil z našo žalostno krvjo.

Tu so vijolice, lastovke,
kar koli imamo radi in se nam prikazuje
v dolgih vrstah bonov za sladkor,
skozi katere postopata sreča in čas.

A ne brskajmo dlje kot do teh zob,
ne zagrizimo v lupine, ki jih nabira tišina,
in ne vem, kaj odgovoriti:
toliko mrtvih je,
in toliko pristanišč, ki jih rdeče sonce razkolje,
in toliko glav, ob katere butajo ladijski trupi,
in toliko rok, ki niso odposlale poljubov,
in toliko reči, ki bi jih rad pozabil.

Nebeški pesniki

Kaj ste počeli, vi gidejanci,
razumarji, rilkejaši,
zamegljevalci, lažni eksistencialistični
čarodeji, nadrealistični mak,
ki zardeva v grobu, evropeizirana
trupla po zadnji modi,
bledi črvi v siru kapitalizma, kaj ste počeli
iz oči v oči z vladavino tesnobe,
vpričo tega mrakobnega človeškega bitja,
tega obrcanega dostojanstva,
te v gnoj zarite
glave, te esence
poteptanih grobih življenj?

Nič niste počeli razen bežali:
prodajali ste nakopičene smeti,
iskali nebeške lase,
ubogljive rastline, polomljene nohte,
"čisto lepoto", "preroštvo",
dela preplašenih revežev,
da bi se izmuznili očem, da bi
zmedli tenkočutne

zenice, da bi preživel
s krožnikom ogabnih pomij,
ki so vam jih odvrgli gospodarji,
ne da bi prodali kamen v agoniji konca,
ne da bi obranili, ne da bi osvojili,
bolj slepi od vencev
na pokopališčih, ko pada
dež po nepremičnih
rožah, ki gnijejo po grobovih.

Pesnikova dolžnost

Njim, ki to petkovo jutro ne poslušajo
morja, njim, ki so v eni od teh
hiš, uradov, tovarn ali žensk,
ali ulic ali rudnikov ali hladnih zaporniških celic:
njim prihajam na pomoč in ne da bi govoril ali videl
prihajam in odpiram vrata ječe
in zasliši se brezkončno število reči v nerazločnem vztrajanju,
velik prelomljen grom se priklene
ob težo planeta in morske pene,
iz oceana pritečejo bobneče reke,
zvezda niha uročeno v rožnem grmu
in morje utripa, umre in traja dalje.

Gnan s svojo usodo moram zato
neutrudno prisluškovati in ohranjati
morsko tožbo v svoji vesti,
občutiti udarec težke vode
in ga zajeti v brezčasno čašo,
da bi tam, kjer je zapornik,
kjer prestaja kazen jeseni,
bil navzoč s tavajočim valom,
krožil bi skozi okenske rešetke celice,
in ko bi me slišal, bi dvignil svoj pogled,
rekoč: kako naj se približam oceanu?
In ne da bi kar koli odgovoril,
bom prenesel počene odmeve vala,
lomljenje morske pene in peska
šepet soli, ki se umika,
siv klic morske ptice.

Tako bosta skozme svoboda in morje
dala odgovor temi, ki je zajela srce.

Poezija

In bil sem v teh letih ... Prišla je poezija
in me poiskala. Ne vem, ne vem od kod
je prišla, iz zime ali iz reke.
Ne vem, kako, ne kdaj,
ne, niso bili glasovi, niso bile
besede, ne tišina,
poklicala me je z ulic,
iz vejevja noči,
kar naenkrat med drugimi,
med nasilnimi ognji
ali ko sem se vračal sam,
bila je tam brez obraza
in se me dotaknila.

Nisem vedel, kaj reči, moja usta
niso znala
imenovati,
imel sem slepe oči,
in nekaj je plalo v moji duši,
vročica ali izgubljeni krila,
in sem poiskal svojo pot,
razvozlavajoč
to opeklino,
in zapisal prvi majav verz,
okoren, brez telesa, čisto
neumnost,
čisto pametovanje
nekoga, ki nič ne ve,
in naenkrat sem zagledal
nebo,
prečiščeno
in odprto,
planete,
utripajoče plantaže,
preluknjano senco,
prestreljeno

s puščicami, ognjem in rožami,
noč, ki vse preplavlja, veselje.

In jaz, neznatno bitje,
pijan od velike zvezdnate
praznine,
narejen po podobi
skrivnosti,
sem se čutil čisti del
brezna,
zakotalil sem se z zvezdami,
moje srce se je razvezalo v vetru.

Religija na vzhodu

Tam, v Rangun, sem doumel,
da so bogovi, enako kot Bog,
sovražniki ubogega človeškega bitja.
Bogovi
v podobi belih kitov,
zleknjeni v alabaster,
bogovi, pozlačeni kot klasje,
kačja božanstva, ki ovijajo
zločin biti rojen,
gole in elegantne bude,
ki se smehljajo v koktejlju
prazne večnosti,
kot Kristus na svojem grozljivem križu,
vsi pripravljene pretrpeti vse,
nam naložiti breme svojega neba,
vsi z ranami ali pištolo,
da bi kupili pobožnost ali nam zažgali kri,
bogovi, ki z okrutnostjo do človeka
prekrivajo strahopetnost,
in vse je bilo takšno, tam,
vsa zemlja je zaudarjala po nebu,
po nebeški trgovini.

Enost

Nekaj gostega, sprijetega leži na dnu,
ponavlja svoje število, svoje edinstveno znamenje.
Očitno je, da so se kamni dotaknili časa!
V njihovi občutljivi snovi je vonj po starosti,
in voda, ki jo prinaša morje, voda soli in sanj.

Eno in isto me obkroža, eno samo gibanje:
teža minerala, svetloba kože
se lepijo na zven besede *noč*:
črnilo žita, črnilo slonove kosti, črnilo tožbe,
reči iz usnja, iz lesa, iz volne,
postarane, zbledele, med seboj podobne,
me oklenejo kot stene.

Delam v tišini, krožim nad sabo,
kot krokar nad smrtjo, krokar, oblečen v črno,
razmišljam, osamljen v skrajnostih letnih časov,
na sredi, obdan s tišinasto pokrajino:
dežni oblaki na nebu,
skrajni imperij reči v zmešnjavi
se združi okrog mene.

Oda na samoto

O samota, krasna
beseda, divje
zeli
ženejo med tvojimi zlogi!
A v resnici si le bleda
beseda, lažno
zlato,
izdajalski kovanec!
Samoto sem opisal s prispodobami
literature,
ji nadel kravato,
vzeto iz knjig,
ji oblekel srajco
iz sna,
a poznal sem jo le, ko sem bil sam.

Nisem videl zveri,
ki bi ji bila enaka:
podobna je dlakavemu pajku
in muhi
gnojnih jam,
a na njenih velblodjih nogah ima
seske podvodnih kač,
od nje se širi kužni smrad kleti,
v kateri stoletja trohnijo
sive kože tjulnov in podgan.
Samota, nočem,
da še naprej
lažeš iz ust knjig.
Pride mrki mladi poet
in da bi zapeljal
sanjavo gospodično,
poišče črni marmor in ti postavi
droben spomenik,
ki ga bo
na poročno jutro pozabil.
Toda
v zarji zgodnjega otroštva
jo srečamo
in jo imamo za črno boginjo,
ki je bila prinešena z otokov,
igramo se s torzom
in mu izkazujemo čaščenje čistega otroštva.
Samotna ustvarjalnost
je laž.
Seme ni samo
v zemlji.
Brezštevilne klice hranijo
globoki koncert življenj
in voda je le prozorna mati
nevidnega potopljenega večglasja.

Samota prstí
je pustinja. In
tako jalova
je človeška
samota. Iste
ure, dnevi, noči
ogrnejo vso zemljo

s svojim prtom,
a v puščavi ne zapustijo ničesar.
Samota ne sprejme semen.

Barka sredi oceana
ni zgolj lepa:
njen golobičji let čez vode
je rezultat
čudovite tovarišije
ognja in kurjačev,
zvezde in mornarjev,
združbe rok in zastav,
skupnih ljubezni in usod.

Da bi se lahko izrazila,
je glasba poiskala
zborovsko neomajnost oratorija,
in zapisal je ni le en sam človek,
marveč cela vrsta
njegovih glasbenih predhodnikov.

In ta beseda,
ki jo tu obešam na vejo,
ta napev, ki ne išče
nobene samote, temveč tvoja usta,
da ga ponoviš,
zapisuje zrak skupaj z menoj, življenja,
ki so bila pred mojim,
in ti, ki prebiraš mojo odo
proti samoti, ti sama si jo vodila,
in tako so jo, z mojimi rokami
in ne da bi me poznale, napisale tvoje roke.

Oda na nogavice

Maru Mori mi je prinesla
par
nogavic,
ki jih je spletla
s svojimi pastirskimi rokami,
dvoje nogavic, mehkih

kot zajca.
V njiju
sem potopil
nogi
kot v
dva
etuija,
stkana
iz niti
prvega svita
in ovčjih kožuhov.

Nasilne nogavice,
moji nogi sta postali
dve ribi
iz volne,
dva velika ultramarinasta
morska psa,
prešita
z zlato kito,
dva orjaška kosa,
dva topa:
na ta način sta
moji nogi
bili počaščeni
s
temi
nebeškimi
nogavicami.
Bile so tako čudovite,
da sta se mi moji nogi
prvič zdeli
nesprejemljivi
kot dva gasilca
na napačnem mestu, gasilca
nevredna
tega spletenega
ognja,
teh svetlečih
nogavic.

Kljub temu
nisem podlegel

močni skušnjavi,
da jih spravim,
kot šolarji
hranijo
kresnice,
kot učenjaki
zbirajo
neprecenljive listine,
nisem podlegel
brezumnemu impulzu,
da jih odložim
v zlato
kletko
in jih vsak dan krmim
s ptičjo krmo
in rožnatim mesom melone.
Kot raziskovalci
v pragozdu,
ki izjemno redko
zeleno košuto
izročijo ražnju
in jo pojejo
z grižnjo vesti,
sem iztegnil nogi
in si nataknil
lepi
nogavici
in
čeznje še čevlja.

In to je
nauk moje ode:
lepota je
dvoja,
in kar je dobro,
je dobro dvakrat,
ko gre za par volnenih
nogavic
sredi zime.

Prevedel Aleš Šteger

Pablo Neruda

O nečisti poeziji

Zelo koristno je, če se ob nekaterih urah dneva ali noči globoko zazremo v mirujoče predmete: kolesa, ki so prevozila dolge, prašne razdalje, prenesla velike tovore rastlinja ali rudnin, žaklje oglja, sode, jerbace, ročaje in držaje tesarjevega orodja. Dotik človeka in zemlje veje iz njih, nauk za izmučenega liričnega pesnika. Zdelane površine, obraba, ki so jo stvarjem prizadejale dlani, pogosto tragično in vselej patetično ozračje, ki diha iz teh reči, navdajajo z nezanimljivo privlačnostjo do stvarnosti sveta.

V njih je opazna zmedena nečistost ljudi, opazni so kopičenje in razvrščanje, raba in neraba snovi, stopinje in prstni odtisi, stanoviten pridih človeškosti, ki od znotraj in od zunaj preveva stvari.

Takšna naj bo poezija, za kakršno si prizadevamo: razjedena od ročnega dela kot od nekakšne kisline, prežeta z znojem in dimom, z vonjem po urinu in lilijah, oškropljena od vseh mogočih poklicev, ki jih ljudje opravljajo znotraj in zunaj zakona.

Poezija, nečista kot obleka, kot telo, omadeževana od hrane in sramotnega vedenja, polna gub, opažanj, sanj, budnosti, preroštev, izjav ljubezni in sovraštva, beštij, pretresov, idil, političnih prepričanj, zanikanja, dvoma, trditev, davkov.

Sveti zakon madrigala in določila otipa, voha, okusa, vida, sluha, želja po pravici, spolna sla, bučanje oceana, ne da bi bilo kar koli hote izključeno ali hote sprejeto, potop v globino stvari kot dejanje brezumne ljubezni; poezija, ki iz tega izhaja, naj bo omadeževana s prstnimi golobicami, zaznamovana s sledovi zob in ledu, mogoče pomalem načeta od znoja in rabe. Dokler naposled ne dosežemo tiste blage površine neutrudno uporabljanega instrumenta, tiste neskončno trde mehke rabljenega lesa, ponosnega železa. In cveta, žita, vode; tudi pri njih najdemo ta svojevrstni stroj, ta spomin na veličastje dotika.

In nikar ne pozabimo na melanholijo, na obrabljeno sentimentalnost, na dovršene nečiste sadove, otrple v čudoviti pozabi, ki jih je ihtavi literat pustil za seboj; mesečina, labod v predvečerju, "srce moje" so brez dvoma osnovni, nepogrešljivi poetični element. Kdor beži pred neokusnostjo, pade v led.

Prevedla Vesna Velkourh Bukilica

Pablo Neruda

Vedènje in poezija

Ko nas čas použiava s svojo vsakdanjo odločujočo streljo, ko utemeljeni odzivi, zaupljiva prepričanja, slepa vera strmoglavijo in se pesnikova povzdignjenost rada osuje kot klavrna izpljunjena biserovina, se vprašamo, ali je mar prišel čas, da podležemo nečednosti.

Boleča ura, da pogledamo, kako se človek drži, kako se oklepa z golimi zobmi, nohti, interesi. In kako v hišo poezije vdrejo zobje, nohti in vejevje srditega drevesa sovraštva.

Je moč starosti, ali pa morda inercije, ki povzroči, da se sadovi umaknejo s samega roba srca? Ali pa se nemara "umetniško" polasti pesnikovega srca, in namesto speva slanice, ki bi moral bruhniti iz globine valov, vsak dan gledamo bednega človeka, kako brani svoj bedni zaklad izvoljenca?

Žal čas teče in nosi pepel, zrak, vodo. Kamen, razjeden od greza in tesnobe, se nenadoma razcveti s truščem razjarjenega morja, in mala vrtnica se vrne v krhki grob cvetnega venca. Čas izmiva in razpleta, ureja in nadaljuje.

Kaj potem ostane za malimi gnilobami, za malimi zarotami molka, za malimi, nesnažnimi mrzlobami sovražnosti? Nič; in v hiši poezije ne obstane nič, razen tistega, kar je bilo napisano s krvjo, da bi mu prisluhnila kri.

Prevedla Vesna Velkourh Bukilica

Govor "al alimón" Federica Garcíe Lorce in Pabla Nerude o Rubenu Daríu

Neruda: Gospe ...

Lorca: in gospodje. V bikoborbi obstaja prijem, ki se mu reče "toreo al alimón", pri katerem se dva bikoborca izmikata biku tako, da držita isto ogrinjalo.

Neruda: S Federicom si bova parirala in se, zvezana z električno žico, skupaj odzvala temu ključnemu srečanju.

Lorca: Na tovrstnih srečanjih je navada, da pesniki izkažejo svojo živo besedo, naj bo srebrna ali lesena, in z lastnim glasom pozdravijo tovariše in prijatelje.

Neruda: Midva pa bova posadila med vas mrtveca, ovdovelega somiznika, temnega v somraku smrti, ki je večja od drugih smrti, vdovca za življenjem, kateremu je bil svojčas bleščeč soprog. Skrila se bova v njegovo gorečo senco, ponavljala bova njegovo ime, dokler njegova moč ne skoči iz pozabe.

Lorca: Potem ko s pingvinjo nežnostjo nameniva objem tankočutnemu pesniku Amadu Villarju, vrževa na prt veliko ime; in prepričana sva, da se bodo kozarci razbili, da bodo vilice skočile za očesom, po katerem hrepenijo, in da bo sunek morja omadeževal prte. Izrekla bova ime pesnika Amerike in Španije: Rubén ...

Neruda: Darío. Kajti, to vas vprašava, gospe ...

Lorca: in gospodje ...

Neruda: kje v Buenos Airesu je trg Rubéna Daría?

Lorca: Kje je kip Rubéna Daría?

Neruda: Ljubil je parke. Kje je park Rubéna Daría?

Lorca: Kje je prodajalna vrtnic Rubéna Daría?

Neruda: Kje je jablana, kje so jabolka Rubéna Daría?

Lorca: Kje je odsekana roka Rubéna Daría?

Neruda: Kje so olje, smola, labod Rubéna Daría?

Lorca: Rubén Darío spi v svoji "rodni Nikaragvi", pod ostudnim levom iz umetnega marmorja, kakršne bogataši postavljajo pred vhodna vrata svojih hiš.

Neruda: Konfekcijskega leva so mu dali, njemu, ustanovitelju levov, leva brez zvezd njemu, ki je posvečal zvezde.

Lorca: S pridevnikom je upovedal zvočnost pragozda; in tako kot p. Luis de Granada, poglavar jezika, je iz limone, jelenje tace in mehkužcev, polnih groze in neskončnosti, naredil zvezdna znamenja; s fregatami in sencami v punčicah naših oči nas je splavil na morje, zgradil velikansko promenado *gina* na najbolj

sivem predvečerju, kar jih je kdaj premoglo nebo, po domače, na ti, pozdravil temni jugozahodnik, ves ene same grudi, kot romantičen pesnik, in z ironičnim, otožnim dvomom, doma v vseh časih, položil dlan na korintski kapitel.

Neruda: Njegovega rusega imena se je treba spominjati v vseh bistvenih smereh: z njegovimi strašnimi srčnimi bolečinami, razbeljeno negotovostjo, sestopanjem v hospice pekla, vzponom na gradove slave; z njegovimi lastnostmi velikega, odtlej, poslej, za vedno nepogrešljivega pesnika.

Lorca: S poslušom za univerzalnost in velikodušnost, ki ga sedanji pesniki pogrešajo, je kot španski pesnik v Španiji učil stare mojstre in otroke. Od njega so se učili Valle-Inclán, Juan Ramon Jiménez, brata Machado; in njegov glas je bil voda in soliter v brazdi tega častitljivega jezika. Od Rodriga Cara do Argensolovih ali *don Juana de Arguijo* španski jezik ni doživel takšnega slavja besed, takšnega trka soglasnikov, takšnih luči in oblik kot pri Rubénu Darío. Od Velázquezove krajine do Goyevega kresa, od Quevedove melanholije do uglajenega jabolčnega odtenka majorških domačink je Darío obhodil in razkazal špansko zemljo kot svojo domačo zemljo.

Neruda: V Čile ga je zanesla plima, vroče morje severa, in tam ga je morje pustilo, zapuščenega na trdem, zobatem obrežju; tam ga je ocean bičal s peno in zvonovi, črni veter Valparaísa ga je posipal z zvonko soljo. Postavimo mu nocoj kip iz zraka, prepreden z dimom in glasom in okoliščinami, z življenjem, ki je, kakor njegova veličastna poetika, prepredeno s sanjami in zvoki.

Lorca: Ta zračni kip pa hočem ovenčati z njegovo krvjo, kot s koralnim vencem, ki drhti v plimi; z njegovim živčevjem, enakim fotografiji viličaste strele, z njegovo glavo minotavra, na kateri je góngorovski sneg upodobljen v letu kolibrijev, z njegovimi blodečimi, odsotnimi očmi milijonarja solza, pa tudi z njegovimi hibami. S policami, ki jih je že razjedlo ščavje, po katerih odmevajo piščalne praznine; s steklenicami konjaka njegove dramatične pijanosti, z njegovo očarljivo neokusnostjo in brezsravnimi mašili, ki polnijo množico njegovih verzov s človeškostjo. Mimo norm, form in šol ostaja in živi rodovitna tvar njegove velike poezije.

Neruda: Federico García Lorca, Španec, in jaz, Čilenec, odvrčava odgovornost za nocojšnje tovariško srečanje in se poklanjava véliki senci, ki je pela više od naju in je z nevsakdanjim glasom pozdravila argentinsko zemljo, na kateri stojimo.

Lorca: Pabla Nerudo, Čilenca, in mene, Španca, družita jezik in veliki nikaragovski, argentinski, čilski in španski pesnik, Rubén Darío.

Neruda in Lorca: V čigar čast in slavo dvigava čašo.

Prevedla Vesna Velkovich Bukilica

Govor sta Neruda in Lorca napisala dvoročno in prebrala dvoglasno med slavnostno pojedino, ki jo je v njuno čast priredil PEN klub iz Buenos Airesa, 20. novembra 1933. Prvič je bil objavljen v časopisu *El Sol*, Madrid, 30. decembra 1934.